

RORSCHACH

víz-fény-személyiség

Szelényi Márton

2019 BME Építészmérnöki kar TDK-Képzőművészeti szekció

VÍZ-FÉNY-SZEMÉLYISÉG. Mi közük egymáshoz, hol érintkeznek, hol jelennek meg a határterületeik, és vajon mire alkalmasak egymás jelenlétében? Tézisem alapgondolata ezen kérdéseket vizsgálja. Egészen pontosan: Miképpen képes a víz és fény dinamikus jelenléte közölni egy személyiséget?

Felvetésem tehát két komponensre bontható. A vizet és fényt magába foglaló fizikai mozgásra, és az egyéniségre, mint a fogalmi síkon létező absztrahált gondolatra. Első körben az ember nem feltételezne jelentős kapcsolatot a kettő között. Természetesen a világot alakító e két őseredeti jelenség feltételezhetően az élet minden aspektusát érinti, viszont nem gyakran jutna eszünkbe, hogy vajon a pszichológia világa felé is hidat jelent. Munkám célja, hogy vizualizáljam, láthatóvá tegyem e hidat egy egyedi és atmoszferikus módon.

Koncepcióm kiindulási pontját a víz és fény örökmozgó kapcsolata jelentette. Világunkban jelenlétük axióma, magától értetődőnek és adottnak tekintjük létezésüket, épp ezért nehezebben vesszük észre az egyedi gyönyört, melyet alkotnak. Elképzelhetetlen volna az élet nélkülük, s mégis milyen könnyen megfeledkezünk értékelni őket. Mindenki látott már a nap fénye által megvilágított medencét, ahol a vízfelszínen megpattant és szétszórt napsugarak játékosan festik fel a környező falakra a hullámok egy eltorzított képét. Egy szörnyen egyszerű egyenlet produkál egy végtelenül bonyolult eredményt. Amint fény éri a vizet, útja egyből eltérül, és véletlenszerűen szóródik bármely felületen, megalkotva a MOZGÁS legkönnyebben előállítható és mégis legbonyolultabb megtestesülését. Ezen hétköznapi példán láthatjuk, hogy milyen általános, de mégis milyen sokszínű interakcióban létezik víz és fény. Ahogyan oda-vissza hatnak egymásra, rettentően változatos vizuális élményt nyújtanak a lüktető, pulzáló párbeszédükkel.

Ami a gondolatom másik oldalát képviseli, az a személyiség fogalma. Az identitás, akire önnön egyéniségünként gondolunk, csupán a saját elménkben létezik, és talán még mi magunk sem ismerjük teljes mértékben ezt az absztrahált figurát. Akárhányszor új emberrel találkozunk, teremtünk kapcsolatot, mosolygunk rá az utcán, vagy mutatkozunk be valakinek, új verziót teremtünk a fejünkben a saját személyiségünkről. Nem ugyanaz az a jelentésünk, anyánknak, apánknak, testvéreinknek, barátainknak vagy a sarki boltosnak. Ezernyi más párhuzamosan létező

egyéniségünk van jelen az emberek tudatában. Nincs egy valós megoldás a személyiségünket leíró egyenletre, így az „ÉN” fogalma egy szintén pulzáló folyamatosan mozgásban lévő entitás. Két lábon járó versek vagyunk, melyekből minden olvasó más fragmentumunkat visz el magával. Önközlésünk folyamata épp úgy szórja véletlenszerűen az énünket az emberek elméjének vásznára, mint a medence vize a fényt a falra. Épp az ilyen sokféleséget igyekszik feltérképezni a híres Rorschach teszt az emberek tudatában.

Eme medencés hasonlat jelenségére is egyfajta előképemként tekintek, hiszen alapját képezi az installációnak. Bár ugye ez esetben a funkció és esti használhatóság közvetlen következménye a szépséges jelenség, és nem egy művészi indíttatás vezérli a létrejöttét. További kiindulást nyújtott a „dynamic- „vagy „kinetic art” néven futó különböző installációk tömkelege. Rengeteg munkát lehet találni, melyek a mozgást próbálják különösen ötletesen megjeleníteni. Van, ahol felfüggesztett egységek alakítanak egy folyton mozgó atmoszférát, más esetben egy gép által vezérelt struktúra elemei nyúlnak ki-be kreálva egy lélegző falat. Ha nem is feltétlenül csupán víz és fényel játszanak, közvetlen hatást gyakoroltak a munkám kialakulására. Mindegyikben közös az egyfajta életre keltés akarata. Ilyen utat képvisel például Cornelia Parker, Pere Gifre és az ART+COM csapata. Természetesen előképek tárgyalása kapcsán is említést kell tenni újfent a Rorschach tesztről, melynek lényege, hogy tudatosan vizsgálja azt, hogy kiben mi, hogyan rakódik el. A más nevén tintafoltteszt egy komplex pszichológiai mérőeszköz, egyike a XX. század legáltalánosabban használt projektív tesztjeinek. Célja, hogy a pszichológus feltérképezhesse a vizsgálati személy személyiségstruktúráját. A tesztet Hermann Rorschach svájci pszichiáter fejlesztette ki az 1920-as években. Egy tintafoltot kap a páciens, és asszociálnia kell, elmondania, hogy mit lát. A válasz alapján pedig rengetegféle diagnózist lehet felállítani. Mindenki másképp látja, minden egyes ember más választ adott az eléjük tárt foltra. Engem persze nem a végeredmény és a pszichológiai háttér érdekelt legfőképpen, hanem maga a módszertan és ötlet, hogy vizuális térbe, úgymond újabb dimenzióba lehet helyezni egy erősen fogalmi jelenséget: az ÉN-t.

Kísérleteim során sokféle alternatíva került elő, mint lehetséges végeredmény. Munkám kezdetekor egy mozgó, dinamikus, kinematikus kiállítási tárgy lebegett a szemem előtt. Célomnak tekintetem, hogy egy véletlenszerűen, örökké mozgó atmoszférát teremtsék, így jutottam a számomra legfrappánsabb és legkönnyebben kezelhető megoldáshoz, a vízhez. Kezdetben még mozgás nélkül egy üvegfelületre öntve vizsgáltam, hogy hányféleképpen tudom megvilágítani, hány oldalról, és milyen változást mutat a falon kialakult forma, ha többféle oldalon kap fényt. Ezután kevertem az egyenletbe még egy ismeretlent, a mozgást. Ha

mozgásba hozzuk a vizet, az kiszámíthatatlan és épp ezzel megismételhetetlen játékot kreál. Az egyenletben a dinamika együtthatóját egy ventilátor jelentette. Az ötlet egyszerű, az eredmény szerfölött bonyolult. Így már kezdett tisztázódni a képlet. Ami biztos volt, hogy a víz mozogni fog, és világot kap. Gyorsan kiderült, hogy nem mindegy, honnan érkezik a fény, sok kísérlet után tártuk fel, hogy finoman a vízfelszínt súrolva, s azon megpattanva keletkezik a legkívánatosabb hatás. További kérdésként merült fel a vizet

hordozó tartály mikéntje. Ez végül se több, se kevesebb, mint amit a funkció igényelne, szó szerint egy tartály, melynek a kellő hatás érdekében

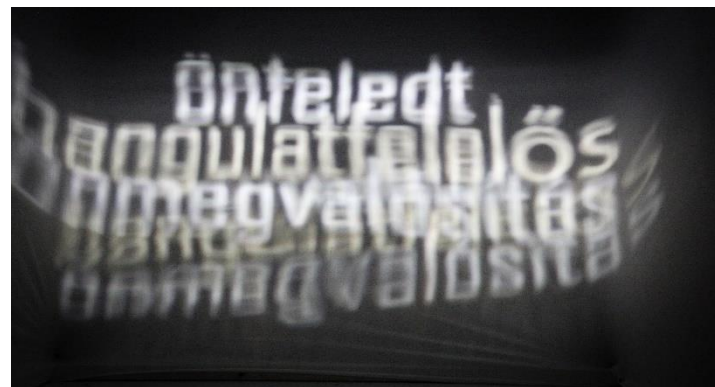

üveggel van megnyitva az alja. A kísérletek folyamán elérkeztünk tehát idáig: adott egy vizet hordozó tartály, melyet a fény finom szögben világít, és egy pörgő ventilátor hoz mozgásba. Mi hiányzik? Gyakran hallani a kifejezést, hogy nem elég okosnak lenni, annak is kell tűnni. Hasonló a séma, nem elég kreálni, azt meg is kell tudni mutatni. Hiányzik a felület, mely mutatja a gondolatot. Kezdődött tehát a kísérletezés, mely a felfogó vászont firtatta, miként alakul ki a

legkedvezőbb víz-fény dramaturgia. Ez egy hosszúkás folyosó formáját jelenti, mely végén zárt, hogy a nézővel szemben is mutassa a víz-fény játékát. Az eszköz tehát kész, de üres.

Vágyott a megtöltő koncepcióra, a gondolatra, mely életet csíhol bele, mely már kezdetek óta a szemem előtt lebegett: a személyiség. Miként lehet az identitást, a jellemet megfogalmazni, tömören, egyszerűen, kifejezően? További kérdőjelet jelentett, hogy milyen személyiséget fogok leképezni. Utóbbi kérdésre magammal válaszoltam. Úgy vélem, minden munka akaratlanul is felissza a kreáló jellemét és valamilyen mértékben minden alkotás sugározza azt. Mindegy, hogy épületről, műszaki gyártmányról, festményről vagy egy óvodában gyártott Lego kiskocsiról van szó. Ezen gondolat vezetett el az utólag teljesen evidensnek tűnő ötlethez, hogy saját magam személyiségét vetítsem az installációra. A legtöbbféle ismerősömet (család, barát, távoli rokon, alig ismert személyek stb...) megkértem, hogy írjon rólam egyetlen kifejezést, ami szerinte engem jellemez. Én is írtam magamról egy szót, mely számomra a teljes valómat leírja, s ezzel megalkottam egy a személyiséget jelképező szöveget, mely a pulzáló vízre vetül. Ezzel az aktuálisan kihasználtam a már említett személyiség közlési folyamatának sokszínű szóródását. Hiszen, csak, hogy magamat ismétlem, ezerféleképpen ülepszik meg az emberekben a rólunk alkotott kép, és mindenkinek mást jelentek, beleértve saját magamat is. Úgy gondolom tehát, hogy ezen sok szó, vagy kifejezés összekombinálása egy egészen pontos közelítést ad a teljes ÉNem megfogalmazására. (Bár sosem lehetünk elég pontosak, a megoldás talán sosem lesz teljes körű.)

Így létrejött egy sajátos önközlésre alkalmas eszköz, mely a víz, és fény dinamikus kölcsönhatását használja fel csatornaként, hogy hidat alkosson a személyiségem vizualizálására. Magyarán adott egy vizet hordozó tartályszerű eszköz, melyre az egyéniséget meghatározó szöveget vetül és szóródik szét a ventilátor által mozgatott lüktető vízfelszínen, hogy létrehozzon egy sajátos, örökmozgó atmoszférát a folyosót alkotó vászonfelületen.

Hiszen amilyen sokféleképpen változik a fény útja folyadékkal találkozáskor, olyan sokrétűen változik a személyiségünk másokkal való interakcióinkon keresztül. Munkám tehát kutatja, hogy milyen mértékben képes a víz/fény dinamikus duója közölni az ÉN-t, és miként teszi azt. A végeredmény pedig korántsem egzakt. Nincs egy jó megoldás, a nézőnek kell eldöntenie, mit visz el magával a kivetített, belőlem komponált mozgó Rorschach tesztből.